

Излази сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи пишу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

Г Л А С Н А Р О Д А.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

М У Ж И Ж Е Н А.

IV.

Још има нешто, што из природне неприлике између мужа и жена штетно утиче и на породички и на кућевни живот, а тиме и на напредак и бољак народа којег.

Ја сам одмах с почетка споменуо кућевну срећу и рекао, како је лепо видети старца и старицу у сред јата дичне дечице своје. Да ти људи ништа друго нису привредили до то, што су породили, отхранили и добро васпитали децу своју, на је досга за живот обична човека. Они су одужили природи дуг свој, они су помогли човечанству, а унапредили народ свој тиме, што су му дали неколико ваљаних чланова, који ће можда и боље знати. Верујте ми, да је рађање први услов напретку којег народа, и да је готова пропаст целим племенима, целим народима, ако се или са гњилости или са болести или са неприлике у снаривању мање деце роди, него што их умре. То је тако звано нумерично или бројно опадање народа, где га је с године на годину по броју глава све мање и мање. Замислите сада читав ред таквих година, неколико таквих векова, на ћете моћи појмити, да тако може и највећег народа са свим нестати са лица земље.

Да је рађање и одгајање деце прва и најсветија дужност свакога човека, а да је узакоњени брак једини пут правилном напредовању човечанства, вели нам које сама природа, а које искуство по другим народима и племенима, где није тако уређено. Мухамедовци по своме закону могу имати више жена, а законодавац њихов установио је то с тога, да примамима тиме људе својој вери, и да умножи „правоверне“ тако, да поплаве цео свет. Али се преварио. Данас Турци баш с тога и бројно и душевно опадају, и можда не ће проћи неколико векова, а њих не ће бити. И велики Наполеон држао је рађање и одгајање деце за велику чињеницу у народном и племенском животу. Једном приликом запита га једна велика и заслужна списатељка француска: коју држи он за највећу

жену свога доба. Наравно да се надала, да ће Наполеон рећи за њу. Ал' како се зачуди, кад јој он заче причати: „У Бретањи у селу Н. има једна жена, што је толико и толико пута родила близанце. Та је жена сву ту своју децу здраво отхранила и лепо васпитала. То је за мене највећа жена целог века и целе Француске.“

Муж и жена без порога то су дакле у првом реду трутови у друштву човечанском, све да бог зна како раде. Први дуг, прву дужност нису испунили, зарад чега су се састали, а тај дуг се ничим другим не може отплатити. Па и сами себе нису задовољили. Погледајте двоје младих, како жељно ишчекују „први осмех детињи.“ Јесте ли видели очину и мајчину радост над првенчетом? Има ли је веће? А јесте ли видели опет тугу и сету на лицу човека и жене без порога, кад виде туђу красну дечицу? Ја сам слушао једног веома славног, заслужног и великог човека, где кроз плач и с највећом тугом признаје, да је сва његова заслуга малена с тога, што није своју најсветију дужност испунио, да би сву своју заслугу и славу дао за једну реч, а та је „отац.“ Сећате ли се старости, слабости и немоћи без срдачне неге и потпоре? Шта се ради с воћком кога не роди, а шта је нама најгрознија клетва? „Не имао од срца порога.“

И са друге стране је јаловост штетна по кућевни напредак, а тиме и за привредну снагу. Без деце нема праве љубави између мужа и жене или бар нема оне чврсте свезе, што их спаја у добру и злу. Тек с првим породом осете њих двоје, да су једно, тек у детету виде заједницу своју и нужду, да једно за друго живе. Чим нема деце, онда свеза није тако чврста, па час — по дође што, да је растргне. Навика их истина здружи, да се чини, е су неразделиви, ал' навика је опет чудна ствар. Хоће човек (истина кад лакше, а кад теже) и да се одвикне, хоће на друго да се навикне. Навику у човеку мења по ћефу лични хатар: на боље

се човек брзо навигне. Човек без деце није муж, него нека врста друга, што га је жени придружила (можда) љубав, закон, а највише навика, а како је то све нестално и променљиво, промени се временом и одношај мужа према жени. Њему досади кућа, он тражи усладе ван ње, занемари свој посао, забатали се, и све ће друго пре постати него честит кућан човек, поштен ваљан грађанин и општинар. Жена нероткиња нема онога, на што је од природе опредељена, па према томе претури се и женска нарав њена у са свим другом. Нема у ње оне женске нежности, оне свете дражи, онога постојанства у љубави, оне искренности, оне воље, и оне поданости, као што је у жене, која је стала жена по опредељењу свом, како је изродила децу, и како их је својом снагом, бригом и љубављу отхранила. Нероткиња ни у чем није тако савесна као жена, коју веже низ красне дечице за мужа свога. Жена је по себи слабо створење, па нека нема онога, што ће је у тим slabим тренутцима подићи, ојачати, онда је наравно, да ће пропасти. Да како да и њу веже за мужа (можда) љубав, закон и навика, ал' код жене је срце главна радионица, па њу можеш само за срце привезати. Већина од њих које са дуга времена, а које с тога, што опет и њих мужеви пренебрегну, ода се свакаким страстима, за које жене с породицом не ће ни да знају. Ту је мода, ту је трчкање из куће у куће, ту је злоба и потварање, ту је лењост, ту лаж, превара и крађа, а често и невера. Па онда су ту и разне болести, што их допаду само нероткиње, а те су болести већином чудне нарави и често тако несносне, да омразе живот и болеснику и околина његовој. Па може ли ту бити среће и напретка?

Видите дакле, да јалов брак не штети друштво човечанско и народ свој само тим, што му не роди

неколико вредних и ваљаних чланова, него и тиме, што се и њих двоје сами изгубе, те промаше цел своју. Привредна снага обоје њих, што би иначе користила, претури се у немар, а баткад и у неваљалство, па у овом случају повуку они још кога за собом. Муж подрива срећу другог мужа, навађа га на зле путе, а незадовољној жени страст и неваљалство заслепе очи, да јој ништа није свето. Колико је породица, што је са таквих мужева пропало, а колико је опет прилика и у самој повесници, где су таке жене чуда чиниле!

Да овде споменем и оне несавесне матере, којима се досади рађати и одгајати, па у злој намери својој не плаше се ни најубих средстава, да само до цели дођу. Колико је зарад тога погинуло невиних створења, колико је с тога за рана обудовило и пропало ваљаних људи са својом дечицом, а колико је тиме општећена привредна снага и напредак којег народа! Красна младароди двоје троје деце, па јој се ил' са лењости ил' са гизде досади даље рађати. Па шта ради? Трује два живота, трује себе и онога, коме је дужна била дати и живот и васпитање. Човеку се чисто смуги, кад на то помисли, и поштено срце чисто не ће да верује да може бити тако неваљале нарави. Та то је просто убиство, то је све једно, као да потегнеш секиром на човека. А знадеш ли ти, како је то одговорност убити човека. Глава за главу, а у нашем се свету то чини јавно, често у договору с мужем. Јадни човече! Оно дете, што си га грозно отровао, било би ти можда кадгод потпора, дика, уздање, а ти товариш грехоту на своју душу само за то, да повладиш неваљалој жени, да буде лења и гиздава. А шта ћеш радити, ако ти и жена умре, као што то често бива. Шта ћеш, ако ти и после тога оболи, да није ни за живот ни за смрт. Кајаћеш се и сам ћеш увидети, да ниси човек.

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак.)

Ваше пришествије, наш празник. Дође гост, па разори пост.

Те пословице обично наводе браћа калуђери по манастирима, кад им казав странац у госте дође; јер уз њега се и они боље похране и понуде. Истини за љубав приметити морам, да се тај њихов поступак ни најмање не слаже с оним строгим заветима, које они при ступању у калуђерски чин пред Богом полажу. На име, они се свечано у преви заветују, да ће „и сиротовати, гладовати и жеђовати и голотовати и на разне начине

своје тело што више кињити и мучити.“ Ко пак такве завете пред Богом полаже, тај мора наравно себи празнике и части са свим из главе избити, он мора целог свог века постити. То иште од калуђера св. Августин у овим речма: „Калуђери морају увек постити (*semper jejunium debet esse*), јер без тога није им целомудрије сигурно“ и св. Василије определио им је за јело и пиће: хлеб, вариво и воду. Познати руски митрополит Могила пак рекао је у свом чувеном катихизису, да калуђери ваља увек пред очима да имају ове речи

апостола Павла: „До овога часа и гладујемо и трпимо жеђ и голотињу.“ Калуђеру дакле ничије пришествије не сме бити празник и не сме му разорити пост. Та они су се пред Богом заветовали, да ће у глади, жеђи и посту овај живот проводити и с тога не смеју с Богом се титрати и шалу збијати. Ево, шта о неиспуњавању учињених завета у светом писму читамо: „Кад учиниш завет господу Богу своме, вели Мојсије, не оглевај испунити га, јер ће га тражити, од тебе господ Бог твој и биће на теби грех.“ Наш пак спаситељ рекао је: „Испуни, што си се господу обећао.“

Неко ће може бити приговорити, да и калуђери могу мрсити и частити се, тим пре, што су то чинили и апостоли, па и сам наш спаситељ. Но тај приговор не може стајати. Узори наших калуђера у том погледу нису апостоли ни Исус Христос, нити се њихова установа на светом писму новог завета оснива. На кога ваља да се калуђери угледају, то ћемо видети из ових речи светог Јеронима, које се у његовом 50-ом писму на неког Павулина налазе. „Епископи и презвитери, вели Јероним, имају за своје узоре апостоле и апостолске мужеве — а ми (т. ј. калуђери) ваља за начелнике да имамо Павле (пустињике), Антоније, Јулијане, Хиларије, Макарије и да се на важност светог писма повратим, наш је вођ Илија, наш је Јелисије, наше су вође синови пророка, који живеше по пољима и усамљеним местима и правеше себи шаторе близу реке Јордана.“ Ето! то су узори наших калуђера, на њих се имају они угледати! Они се дакле противно наведеним пословицама, никад не смеју частити, они морају увек најстрожи пост набљудавати, да њима треба по светом Јеврему, као што је Доситије рекао, да се од поста и глади трбуси за леђа прилепе.

С погледом на наведене Јеронимове речи, да калуђери ваља по усамљеним местима да живе, може који поштовани читалац запитати: па зашто толики калуђери по варошима живе? Ми на то питање нисмо у стању друкчије одговорити, но да је то само злоупотреба и да калуђере по тумачењу на 42. правило трулског сабора „ваља истерати из градова, да се не би ругали своме завету и упутити их, да у пустињама живе, од којих су и име добили.“ Тако је! Не смеју они своје самостане остављати. Јер као што је још велики Антоније рекао: „Као што риба умире ван воде, тако пропада и монах, који манастир оставља. И као што евочка, која често са гнезда устаје, мућкове прави, тако и монах, који често из манастира излази, заборавања на предану му службу.“ Из наведених речи јасно је дакле, да калуђеру нема места ван

пустиње и манастира и да они по селима и варошима ништа немају тражити.

Но како ће се данас сутра код нас владике бирати, запитаће који поштовани читалац: а имају ли калуђери места на владичанским столицама?

По што многи у тој заблуди живе, да се владике само из калуђерског сталеза имају бирати, то држим за дужност, да овом приликом то питање у претрес узем и моје назоре о њему на јавност изнесем.

Сам Бог рекао је преко пророка Мојсија: „Није добро, да је човек сам, да му начиним друга према њему.“ (1. Мој. 2. 18.) Дух свети пак рекао је преко ап. Павла: „Женидбу да држе сви у части и постеља женидбена да буде чиста; а блудницама и прељубочинцима судиће Бог.“ (Јевр. 13, 4) — „Због блуда сваки да има своју жену.“ (1 Кор. 7, 2.) — „Али владика треба да је без мане, једне жене муж, — који својим домом добро управља, који има послушну децу са сваким поштењем.“ (1 Тим. 3. 2. 4.)

Према тим речма мислио би човек, коме су обичаји наше православне цркве непознати, да су код нас црквени великодостојници искључиво они људи, који у браку живе, који своје законите супруге имају, с њима децу рађају и на добар пут их изводе. То би морао помислити човек, који је непосвећен у нашу цркву, а свестан је наведених божјих речи. Да у цркви, која се православном зове, може само нежењен човек владичанско звање отпављати, то му према онако јасним божјим речма ни на памет не би могло пасти. Но шта није код људи могуће? У пркос поменутим речма светог писма, влада у нашој цркви од више векова обичај са свим противан т. ј. владика може бити само калуђер, а не човек ожењен.

Но владика и — брак, владика и — жена, па и деца! Ко је то чудо још видео? помислиће који поштовани читалац.

Љубазни читаоче! ја не ћу искати, да мени верујеш, да епископско звање брак не искључује и да брак ни најмање не може епископу сметати, да своје велике дужности отпавља; ал' држим, да могу искати, да то верујеш једном Јовану Златоусту, који међу прва и највећа светила наше цркве спада. Чујмо дакле Златоуста!

У Маргариту у беседи трећој на речи „о жеже видјех Господа“ вели исти отац између осталог ово: „Исаија, гледалац Серафима, који је у браку живео и није био благодати лишен — имао је сина. А кад је имао сина, имао је и жену. Отуд се научи, да брак није рђав, но да је блуд рђав. —

Није ли Мојсије имао жену, па ипак је камен отворио, с Богом говорио и божји гњев уздржао. Није ли и Аврам жену имао и отац многим народима био? — Шта ли ћемо рећи о Петру, темељу цркве? Шта стоји з њему? „Дође Исус пуница Петровој, која је у грозници лежала.“ А где је пуница, ту је и жена, а где је жена, ту је и брак. Шта ли да кажемо о Филипу? Није ли имао четири кћери, а где су четири кћери, ту је и жена и брак. Шта ли да речемо о Христу? Он је истина од девојке, но дошао је на свадбу и дар је донео — учећи нас тиме, да се не гнушавамо брака, но да мрзимо блуд.“

После тих Златоустових речи свакако ће и најправославнији Србин признати, да се брак са епископским достојанством потпуно слаже и да не може бити препона за получење епископског звања. Јер нико не ће јамачно тако мало увиђавности имати, да тврди, да оно једном нашем епископу не приличи, што је приличило једном Авраму, Мојсију и Исаји, што је приличило једном Петру, Филипу и другим апостолима.

Но да узмемо сад у претрес разлоге, које брањници монаштва епископског наводе!

Побојни романски митрополит Шагуна рекао је у свом црвеном праву §. 153. ово: „Ако је у старим временима и слободно било епископу, да у браку живи и ако пети апостолски канон налаже, да епископ, презвитер и ђакон не сме своју жену под изветом побожности од себе отерати; ако би је пак отерао, да се дигне са звања, и ако је не би натраг примио, да се са звања збаци, — то ипак видимо, да се још из времена првог васељенског сабора обичај увео, да епископ нежењен или удов мора бити.“

Не имајући дакле куд испред истине, признаје Шагуна, да су у старим временима владике ожењени људи бивали. Ми с наше стране имамо томе само још то да придодамо, да је свети Атанасије велики крајем прве половине четвртог века тешке муке имао, док је по неког заслужног калуђера приволео, да се епископског звања прими. Како је у првим вековима хришћанским одвећ редак био калуђер-епископ, то се види из Атанасијевог писма, које је неком калуђеру Драконтију писао и где ове речи читамо: „Нека ти монаси за препону не служе, као да ћеш ти сам од монаха посвећен бити“, — „Можеш ти и као епископ гладовати и жеђовати“. (гл. 8. 9.) Даље признаје Шагуна, да пети апостолски канон налаже, да епископ мора у браку живети, иначе губи своје звање. Но кад то необориво стоји, онда нам не иде у главу, како могу и смеју епископи данас у девичанству живети. Јер

што се од првог васељенског сабора противан обичај почео уводити, то по нашој памети не може служити за разлог, да се обичај првенствујуће цркве и апостолски канон под купус баца. Та од кога се доводи тај обичај, па и сам канон? Наравно од самих апостола, који су их мановењем самог светог Духа увели и донели. Кад пак то стоји, онда је са свим јасно, да је сваки други касније уведени обичај по све неуместан, и да не може бити израз оног светог Духа, који је преко ап. Павла рекао, да „епископ мора бити једне жене муж“ и под чијим су упливом апостоли поменути канон донели. Или ћемо зар тврдити, да је свети Дух, као на прилику слаб човек, касније своје мњење променио и предомислио се?

Свето писмо за нас је у првом реду меродавно, а где оно ништа не наређује, ту је меродаван обичај првих хришћанских времена. Тако је рекао свети Августин: „У стварма, где свето писмо ништа извесно није утврдило, обичај народа божјег или установе старих имају за закон важити.“ (Писмо 36. на Казулана.) Но да епископ ваља у браку да живи, то не само да је био обичај народа божјег и установка старих, но то налаже и само свето писмо. И неки људи ипак могу да бране монаштво епископа! Кома да не падну овде на памет оне укорне речи нашег Спаситеља: „И увидосте заповед божју за предање ваше!“

Романски митрополит рекао је даље: „На шестом васељенском сабору налаже се, да ожењени свештеници не могу више првосвештеници бити — и да у источној цркви нико не може бити епископ, ко није из калуђерског реда.“

То не стоји. Чизман, професор на бечком универзитету, који се у тим стварма много боље разбира, рекао је у „брачном праву источне цркве“: „Неко преимућство или искључивост калуђерског сталежа у том обзиру никакав црвени закон нити је изрекао, нити је у опште значао.“ (III. 464.) То потврђују и ове речи из руског повременог листа „Православног Собесједника“: „Было ли положительное правило избирать и поставлять въ епископы исключительно монаховъ? Нѣтъ: ни въ первые вѣка, ни въ позднѣйшее время не было положено такого правила.“ (1863. Апрель 470.) Нема дакле оног црвеног закона, који би налагао, да се епископи из калуђерског реда бирају.

Е па за што да епископ мора бити калуђер, а не ожењен свештеник?

На то питање одговара Шагуна ово: 1. Што епископ, по што се на највишем ступњу свештества налази, ваља у добрим делима да буде савршен, а понаособ у „целомудрију“. 2. Што се дога-

Ђало, да је епископ, који је жену и децу имао, после своје смрти дијецезу и друге ствари својој деци у наследство остављао. 3. Што је епископ због бриге за жену и децу, пренебрегавао цркву и своје пастирско звање.

На то имамо приметити 1. да за очување непорочна живота Павленам не препоручује девичанство, но брак. Ово су његове речи: „Али због блуда сваки да има своју жену, и свака жена да има свога мужа.“ (1. Кор. 7. 2.) Јер природа не ће да зна за положене јој границе и љуто се свети онима, који хоће да је угуше. Један поглед у наше манастире увериће нас, да је Меланхтон, „учитељ Ђерманије“ право рекао, да девичанство „бескрајње саблазни, грехове и пропаст јавне наравствености рађа.“ (Апол. Конфесије 13.) 2. Што се догађало, да су ожењени епископи злоупотребе с црвеним стварима чинили, то не може служити за довољан разлог, да се калуђери ожењенима претпоставе. *Abusus non tollit usum*. Злоупотреба не уништава праву употребу. Због једне и друге злоупотребе не треба одмах закон увидати; сваком ваља обележити границе његовог права и назити, да их не прекорачава; закону ваља поштовања прибавити, у пуној снази га одржати, па онда ће се споменутој самовољи лако на пут стати. Каже се, да су ожењени епископи своју власт злоупотребљавали; а зар калуђери нису тако исто чинили злоупотреба, па често пута и већих, него ожењени људи? И поменути руски лист вели: „И въ монашествѣ бывають люди не доброй жизни: но что же изъ етого слѣдуетъ? Слѣдуетъ толко одно, что и монахъ человекъ, а человекъ всегда и вездѣ можетъ пасть.“ (Јун. 286.) 3. Да ће калуђери с тог, што немају жене и деце, боље вршити своје дужности, него ожењени људи, ни то не стоји. Ми бар позна-

јемо многе калуђере, који немају породице, па се ипак за цркву и народ одвећ мало брину, а познајемо толике људе, који се у највећим државним звањима налазе, па им жене не сметају да своје велике дужности најтачније отправљају. Ми бисмо у том погледу могли многим примерима послужити! *Exempla sunt odiosa*, примери су мрси.

Муком ћу прећи разлоге, које један брат у обрану монаштва епископа у „Српском Дневнику“ бр. 62. од год. 1863. и г. прота Вел. С. Миклушеи у бр. 22. „Српског Народа“ од год. 1869. навео. Ја их муком прелазим, јер са своје плитеости и неоснованости никаквог побијања не заслужују. Споменућу само још, да су на нашем сабору од год. 1870. ове речи пале: „Ко буде за свештеника, презвитера оспособљен, тај може и епископ бити; апостолски канони не знају за превасходство или првенство монашко.“ („Застава“ бр. 67. од год. 1870.) То је рекао мој пријатељ Ал. Сандић. А шта су на то одговорили високопреосвештени г. г. епископи? Одвећ је значајно, да су они ћутке преко тих речи прешли. Смемо ли рећи: „ко ћути као да се саглашава?“

Толико моралом у овај пар истини за љубав рећи и ја завршујем овај предмет с овим речма светог оца Јована Златоуста: „Знам, да ћу се неким учинити строг и несносан, уништавајући стари обичај. Али ја за то нимало не марим по томе, што мени није нужно да вам ласкам, него да се ви користите; не марим ја, да ми плескате и да ме хвалите, но желим, да у филозофији напредујете. Нека ми нико не говори, да је такав обичај; где се грех чини, тамо не спомињи обичај; него ако се ради, што не ваља, то, па да је Бог зна кадашњи обичај, остави га; а ако није неваљало, то, ма да и није обичај, уведи и започни.“

(Наставиће се.)

Т Е Р А Б А Б А К О З Л И Ћ Е.

Кажу, да је месец март узео у зајам неколико дана од ферфара да сатари свекрву опаку, што је своју снаху свакојако на пробу мећала и мучила; најпосле јој дала крзно од овна црне вуне да иде за гору на воду да га убели. Анђо господ јави се напашеној снаси и пружи јој цвет гороцвет, да носи кући својој свекрви. Кад ова виде гороцвет, помисли, да се гора већ заодела травом, те брже боље истера своје козлиће на пашу. Онда март удари узајменицима, цичом зимом; баба у гори обуче дваест и седам кожува — ал све бадава: смрзне се и следи. И од оно доба само се каткад крави

у илијске врућине, кад прижеже омара, те и опет — тера баба козлиће.

Тако веле у нас у народу, кад сагледају лети где на равници, на јакој припеци, ту чудну појаву: тера баба козлиће, ил као што се у књизи вели: фата моргана.

Који живе по оним тамо широким пустарама по Маџарској, а и (по где-где) у равницама по Банату — знају о томе читава чуда да казују. Једни веле: виђали су големе војске како се небом крећу, главе доле ноге горе изврнувши; други кажу: гледали су по ваздуху чобана с овцама, трећи додају:

цела села и широке воде, мислиш, сад ће с неба доле спасти, и тако даље. Најобичнија је пак појава, гледаш-ли где у даљини какву заграду, или шипраг, а оно ти се чини, као да се над тим вода отичући таласа.

Ево и овде на нашој слици виде се две галије на мору — мислиш да у ваздуху наопачке дубе, и чини ти се сад ће с неба пасти у море.

Ето то је фата моргана.

А са шта је то тако?

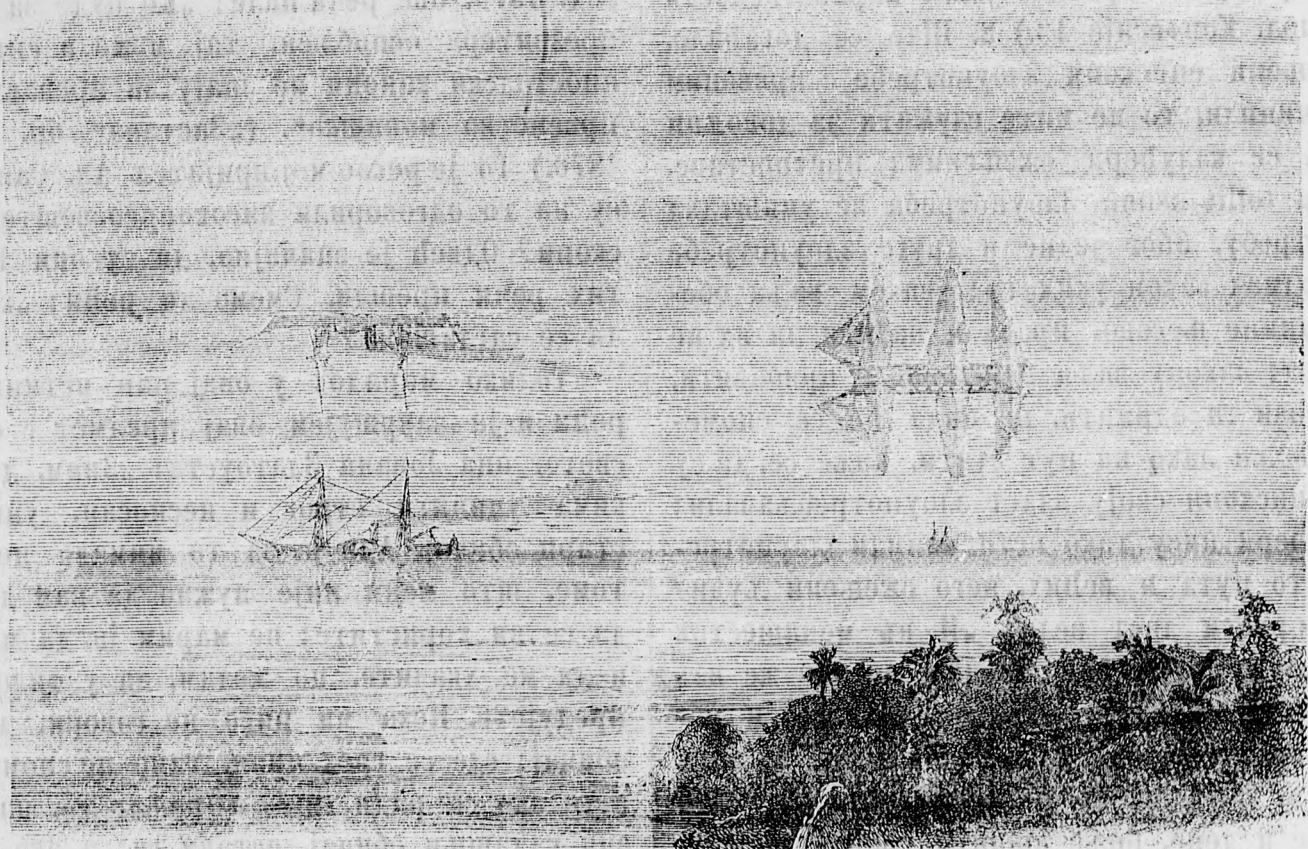
С тога, што се светлост, зраци сунчани преламају у струјама ваздушним (бистријим и гушћим) тако јако, да се најпосле слика пред очима нашим одбије горе наопачке.

А да би себи могао иоле и сам растумачити, како се то зрак прелама, узми у повећој чаши воде на косо забоди какав прутић ил друго шта: онде између површине те воде и одмах ниже у води, чиниће ти се прутић као да је пребијен. А то није тај прутић пребијен, него зрак светлости, прелазећи из воде у ваздух.

Правило је у науци о светлости: вода, ваздух и свако тело ломи светлост.

Ваздух је тањи (бистрији) од воде, те зато чим зрак из ваздуха у воду удари, прелама се.

Кад лети сунце најјасније сија и пренега прижеже по големим равницама — површина земље тако се јако загреје, мислиш изгореће. Ваздушна

струја над земљом растањи се, буде тања нег она одмах до ње над њоме — те зраци озгоре, падајући у ту тању, преламају се тога ради. Ударају ли ти зраци где у који предмет косо, чим допру до те тање струје, тако се јако преламају, да се сасвим одбијају, и предмет онај видимо ми озгоре у ваздуху, као у каквом огледалу, али наопако. Зашто пак наопако — није овде да то опширније протумачимо, јер би зато сила више места требали.

Одбијањем тих зрака видела буду дакле оне за очи наше обманљиве појаве у ваздуху — и прост

свет, не разбирајући се у томе, тумачи отуда којекакве сујеверице.

Наука — то право видело за ум човечији, гони данас сујеверје и тумачи појаве небеске, прилиге по ваздуху, онако како јесу; и човек сазнаје законе вечне, по којима све бива, без сметње судби нашој, већ онако како је то од искони века свесила божја уредила.

И кад видиш дакле, драги читаоче, како тера баба козлиће — да знаш да то не тера баба, већ закони вечни оно, што по њима мора да бива.

О Г У С К А М А.

Гуске, које већином живе на води, буду и веће и теже од оних, које су непрестано на суку. Које живе на суку, могу да буду тешке 8 до 15 фуната, а које на води живе, буду по који пут тешке 25 до 30 ф.

За приплод је најбоље употребити велике гуске, јер што су гуске веће, то можемо имати и више користи од њих. Кад немамо сами таквих великих гусака, а нисмо у стању, да их купимо, онда ћемо

се помоћи, ако купимо јаја од великих гусака, те их подметнемо под наше обичне гуске, да их излегу. Купљена јаја није добро возити на колима, него их ваља добро умотати и у руци носити.

Међу гускама (женкама) су оне најбоље, које су широке између ногу. И гуске и гускови могу да се употребе за приплод 10, а који пут и 12 година, али их не ваља држати тако дуго. Доста је и 4 године, јер месо од маторих гусака или има само мале вредности или нема никакве.

Где нема довољно воде, не треба држати много гусака. Гуска успева само у слободи, те кад је држимо затворену, више нас стаје, него што нам користи. Гуске ваља терати на пану, само их ваља добро чувати, да не оду куд у банту или у поље, те да не направе штете. Добро је, да се поред наше нађе какве воде, да би гуске могле по вољи пити и купати се.

Гусак се може употребити за приплод, чим наврши годину дана и ако је доста велик. За приплод ваља одабрати највеће гуске, са широким и спуштеним телом.

Младе гуске, које су истом навршиле годину дана, ретко су кад добре за приплод, јер кад легу јаја, сваки час устају и лежу, те онда не могу јаја да се излегу како ваља. Немају стрпљења, да дуго и без престанка леже на једном истом месту.

Гуска се не сме насадити на сувише много јаја, јер она јаја, која се налазе на крај гнезда, кад их гуска не покрије са свим својим перјем, охладне и не излегу се. Они гушчићи, који се рано излегу, буду већи и сила брже расту, него они, који се излегу касније, ма разлика не била већа од 8 дана.

За то позније гушчиће ваља добро хранити, да би колико толико достигли оне раније.

Кад се гуске држе топло и кад се добро хране, онда почну рано да носе. Ако се претера, те им се даде сувише хране, онда се угоје и мање носе. Кад већ гуске почну носити, онда ваља свако јутро, кад их пуштамо из заклона на поље, опипати их редом, па код које се нађе јаје, ту ваља задржати, јер би иначе снела јаје ма где.

И то је важно при томе, да гуска најпре снесе јаје у оно гнездо, у коме ће лећи, јер се тако навикне на то гнездо, па радије леже у њему, него на другом ком месту или у другом ком гнезду.

Кад гуска снесе толико јаја, да већ више нема да носи, онда кад већ последње јаје снесе, почиње се сама спремати за лежење. То се најбоље може по томе видети, што одмах носи сламе у гнездо.

Некоје гуске, снесав последње јаје, остану лежати на њему. Онда је већ крајње време, да се јаја насаде. За насаду се не сме узети више од 15 јаја. Добро је, кад се јаја забележе бројевима у оном реду, у ком су снесена, па у истом реду 3 дана једно за другим стављају под гуску. Ако не пазимо на то, онда се гушчићи не ће сви у исто доба излећи.

Гнезда гушчја ваља бар за 4 стопе да су размакнута једно од друго, да су тако намештена, да гуске које легу јаја, не могу једна другу видети. Ваља и на то пазити, да се гуске не терају с гнезда и да не напуштају јаја. Јаја у гнезду не смеју доћи једно преко другог, за то треба дно од гнезда да је са свим равно. (Свршиће се.)

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Наши крајеви.

Нови Сад, 2. августа.

(Српски сабор.) У среду 31. јула састао се опет сабор наш у Карловцима, да чује, шта је цар решио о избору Ивачковићевом за српског патријарха. Као што обично бива, тако се и овај пут искупише најпре народни посланици у саборску дворану, те послаше њих неколицину чланова по администратора Грујића, да дође у седницу, да је отвори. Грујић, чим дође, позва перовођу Ђорђа Мандровића, да прочита записник од пређашње седнице, а уједно одреди перовођу и за ову седницу. После тога пошље изасланике по комесара Хубера, који ће после предати цареве писмо Грујићу, да га отвори и да се прочита у сабору. У царевом том писму стоји, што се већ и напред знало, да се Прокопије Ивачковић потврђује за српског патријарха, на што се посланици одазваше са „живио!“ По што је комесар отишао за тим из сабора, прочитао је Ст. В. Поновић, као перовођа,

друго писмо, у коме се по царевом решењу одбија саборска уредба, по којој се одређује патријарху годишња плата од неких 30.000 фор., него му се оставља досадањи приход (Даљ. Бело брдо и т. д.) Кад је то прочитано, устане др. Милетић и захтеваше, да се о томе писму која у сабору рекне, да се зна, хоће ли сабор то просто узети на знање, или ће наредити, да се у другој којој седници узме у претрес, али Грујић не даде о томе ни проговорити, него закључи седницу и, како веле, побеже из дворане. Достојан завршетак! . . .

Исти тај дан, кад је била саборска седница, приспео је зором у Карловце патријарх Ивачковић. На целом путу, где је год Дунавом пролазио покрај српских места, дочекао га је народ са одушевљењем и изашле су пред њега општинске депутације, да га поздраве. Он је свугде лепо одговорио, да ће му прва брига бити, како ће да унапреди народне ствари. Да се за раније чуло и да је дању долазио, јамачно би и више света било на дочеку. У Новом Саду дочекао га је прота са неким општинарима, осим другог света,

а у Карловцима председник изборног сабора са посланицима и протосинђел Војновић од стране двора. У двору самом дочекао га је и поздравио протосинђел Руварац лепом беседом, у којој је изразио жељу, „да се са патријархом Ивачковићем, који стиже у престоницу патријараха српских, кад се дан од ноћи дели, роди светао дан напретку народа српског!“

После саборске седнице ишли су сви посланици патријарху, да му се представе.

До Карловаца је допратила Ивачковића романска депутација, у којој је ваљани белоцрвански посланик Бабеш, прота Мечан и Боднар из Арада. Бабеш и други Романи хвале Ивачковића као особито поштена човека, који је њиховим народним фондом боље управљао, него својим рођеним иметком.

Свечана инсталација биће на Преображење и у њој ће учествовати и сви посланици. Тај дан ће бити кратка саборска седница, у којој ће председавати нови патријарх, а после ће се одгодити сабор до 1. октобра.

За то време, док не буде сабора, радиће синод (збор владика) и попуниће упражњене дијецезе у Тамишвару и у горњем Карловцу.

(Грујић и Даљ.) Из Даља дознајемо, да је управитељ властелински из Карловаца од администратора Грујића добио налог, да све што може, особито храну, на кола натоварити даде, те да које у Качвалу (где владика Грујић има синовца.) које у Пакрац отпрати. Тако, веле, гледао је Грујић, да још за времена учини своје. (То је било још онда, кад се истом поговарало, да ће Ивачковић бити потврђен.)

Страни свет.

(Маршал Базен,) који је у последњем француско-пруском рату предао најтврђи француски град Мец Прусима и кога је лане суд осудио за то на 20 година робије, утекао је ноћу од недеље на понедељник из свога затвора. Народњаци у Француској су јако озлојеђени, јер веле, да му је сама влада припомогла, да побегне. Како кажу побегао је на талијанској лађи у Италију.

(Славни ђенерал Гарибалдија) оболео је јако и готово нема наде, да ће преболети. Варош Рим послала је о свом трошку лекара к њему, да га лечи.

(У купатилу Кисингу) неки Немац Кулман пуцао је на гласовитога Бизмарка, али га је само мало по руци окрзнуо.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Барон Анзелмо Ротшилд,) највећи богаташ на свету, умр'о је ово дана у Деблингу код Беча и оставио је по себи 500 милијуна форината, од којих у државну благајницу аустријску пада на годину око 6 милијуна фор. пореза.

Његов дед је оснивач гласовите породице Ротшилдове, пред којом се клањаху, а и сад се клањају ћесари и краљеви. —

(Вимназије и реалке у Угарској.) Год. 1871. било је у Угарској 146 ђимназија; год. 1872. било их је 150 и то 80 горњих а 70 доњих. Год. 1872. било је 14 горњих а 18 доњих реалака. Год. 1871. било је 30. 992 ђимназисте, а год. 1872. било их је 27. 707, дакле им је број онао, а то е тога, јер су прелазили у реалке, тако да је број реалака год. 1872. износио 6730, а год. 1871. износио је 5473.

(У Тиси) су недавно ухватили рака, који је био тежак 8 фуната. Људи мисле, да је Дунавом дошао из Црнога мора.

КЊИЖЕВНА БЕЛЕШКА.

* (Сеоски нотарош.) Панта Поповић, некад уредник „Гласа народа“ и писац приповедака „Неста блага, неста пријатеља“ и „Какав је ко, онако му и бива,“ написао је опет једну приповетку за народ под насловом: „Сеоски нотарош,“ те позива сада на претплату.

Књига ће изнети 6 штампаних табака, а стаје само 30 новч. а. вр. Готова ће бити, као што се у позиву вели, у месецу октобру, а до претплате стајаће, да буде и пре готова. Претплата се шаље писцу Панти Поповићу у Нови Сад.

Читаоци „Гласа народа“ знају како лепо и разумљиво уме Панта Поповић да пише те приповетке за народ, а ми се надамо, да ће се његовом позиву одазвати што обилнијом претплатом и са свију страна. 30 новч. малена је ствар, а можемо тиме учинити, да српска књижевност добије и опет једно ваљано дело.

ПРЕТПЛАТНИЦИМА У СРБИЈИ

јављамо да је и 24-ти бр. „Гласа Народа“ узаптила београдска полиција — као што нам отуда јављају.

ОДГОВОР АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. Петру Димитријевићу, Парта. Платили сте до краја августа. Изволите зарана поновити претплату да вам се неби обустављао лист.

О Г Л А С.

СПРАВЕ

ЗА ПОЉСКУ ПРИВРЕДУ.

могу се добити код подписани као што следеће:

Једна млатица од 6 коња снаге из фабрике Clayтона Schutlevorta Linkoln-а у Инглеслој кошта овде 700 фор.

Једна млатица од 6 коња снаге из фабрике Стевана Река у Пешти кошта овде 600 фор.

Једна млатица по американској системи са витлом на коли, да се може привлачити кошта 400 фор.

Једна млатица собствени наш производ кошта без сламотреса 250 фор. а са сламотресом 300 фор. а. вр.

Једна млатица са витлом на ступцу по системи Пинета немачки производ 200 фор. за два коња по 80—100 крста врше на дан.

Једну сејаљку од Clayтона и Schutlevorta по системи Гаретовој од 13 редова дајемо за 300 фор.

Једну сејаљку од Маршала од 13 редова за 300 фор.

Једну сејаљку по новом начину, лаку пара 11 редова а и горе сеје како ко воле, треба један коњ, а кошта само 1 ф. 40 н. а. вр.

Једна сејаљка што човек о врат обеси да може једнако сејати кошта само 20 ф.

Једна сејаљка по гаретовој системи са дрвени точкови и нужним ливеним и кованим гвозђем од 13 редова врло солидно урађена кошта на месту 240 фор. а. вр.

Ветрењача од 30—50 фор. Можемо увек послужити са чистом и лепом робом а најдуже за 8—10 дана.

Напрте из по нас важни узрока за сад неиздајемо а по овом опису мање више знаду и наши земљеделци те фабрикате.

Условија су $\frac{1}{3}$ капаре а остала у натоц или меницу са три подписа на 3—4 месеца.

3—3

Manojlović & Comp.
и Sentomašu

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Владан Арсенијевић.